

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ХОРТИНГУ**

ПЕДАГОГІКА ХОРТИНГУ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
ВГО «Українська федерація хортингу»
(протокол № 17 від 23 вересня 2011 року)*

КИЇВ – 2011

УДК 37.02 : 796.85 (08)
ББК 74.202 : 75.715
П 33

*Рекомендовано до друку Науково-методичною
колегією Всеукраїнської громадської організації
«Українська Федерація Хортингу»
(протокол № 17 від 23 вересня 2011 р.)*

Збірник наукових праць «Педагогіка хортингу» Всеукраїнської громадської організації «Українська Федерація Хортингу» є науковим виданням з педагогіки, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук

Редакційна колегія:

Бех І. Д.	– дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор (головний редактор)
Артюшенко А. О.	– доктор педагогічних наук, професор
Беленька Г. В.	– доктор педагогічних наук, професор
Болтівець С. І.	– доктор психологічних наук, професор
Зубалій М. Д.	– кандидат педагогічних наук
Коновець С. В.	– доктор педагогічних наук, професор
Круцевич Т. Ю.	– доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Тимошенко О. В.	– доктор педагогічних наук, професор
Федорченко Т. Є.	– доктор педагогічних наук, професор
Півоварський Юліуш	– почесний професор, PhD, ректор Вищої школи публічної і індивідуальної безпеки „Апейрон“ (Польська Республіка)
Порада Віктор	– професор, доктор юридичних наук, ректор Вищої школи в Карлових Варах (Чеська Республіка)
Шортт Джеймс Джордж	– президент Всесвітньої асоціації особистих охоронців Ірландія)
Кастлшортський	
Юрчак Войтех	– професор, PhD, Академія збройних сил ген. М. Р. Штефаника в Ліптовському Мікулаші (Словацька Республіка)

Рецензенти:

Волков А. В.	– доктор педагогічних наук, професор
Оржеховська В. М.	– доктор педагогічних наук, професор
Присяжнюк С. І.	– доктор педагогічних наук, професор
Сичов С. О.	– доктор педагогічних наук, професор

П 33 Педагогіка хортингу. – К. : Паливода А. В., 2011. – 391 с.

ISBN 978-966-437-427-6.

До збірника увійшли наукові праці вітчизняних учених, аспірантів, тренерів з хортингу. Автори спрямували свій науковий пошук на багатоаспектне висвітлення шляхів щодо реалізації сучасних підходів у теорії і методиці хортингу. Збірник містить наукові роботи працівників закладів освіти, науково-педагогічних працівників і студентів, учасників конференцій, круглих столів, семінарів, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання фізичної культури та обраних видів спорту. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців фізичної культури і спорту. Збірник містить інноваційні науково-практичні матеріали досліджень, присвячені актуальним питанням сучасної спортивної науки. Данні матеріали підтримують принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу. До збірника включено роботи з проблем сучасної теорії і практики освіти, навчання та виховання. Авторами наукових праць розміщуються результати науково-дослідної діяльності в галузі педагогіки співробітництва, нових педагогічних технологій соціалізації та самореалізації особистості. У виданні здійснюється популяризація та висвітлення сучасних педагогічних, психологічних, філософських досліджень, можливостей і шляхів втілення їх у практику. Друкуються наукові статті, написані на базі проведених авторами емпіричних і теоретичних досліджень. Розглядаються проблеми особистості, когнітивної сфери, питання спортивної, екологічної, педагогічної, політичної, соціальної, медичної психології, особливості поведінки.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів. Друкується в авторській редакції.

Будь-яке відтворення тексту без згоди авторів та видавництва забороняється.

УДК 37.02 : 796.85 (08)
ББК 74.202 : 75.715

ISBN 978-966-437-427-6

© К. : Паливода А. В., 2011

Бойові звичаї України в методиках хортингу

ГРЕЧАНІЙ Олександр Миколайович
ШЕВЧУК Володимир Степанович

Анотація. В даній науковій статті визначено історико-філософські пріоритети українського хортингу, характеризувано морально-етичні норми філософського і психологічного характеру хортингу як українського національного виду єдиноборства, а також хортинг як сучасний і популярний вид спорту в Україні, є визначення та наукове обґрунтування засобів і методів навчально-тренувальної діяльності спортсменів хортингу дитячо-юнацького віку на культурних і оздоровчих традиціях українського народу. Зазначено, що хортинг є засобом виховання гармонійно розвиненої особистості. Він допомагає зосередити всі внутрішні ресурси організму на досягненні поставленої мети, підвищує працездатність, дозволяє втиснути в рамки короткого робочого дня виконання всіх намічених справ, виробляє потребу в здоровому способі життя. Фізична культура кожного спортсмена хортингу є частиною загальної культури суспільства, однією зі сфер соціальної діяльності, що спрямована на підтримку здоров'я, розвиток фізичних здібностей людини і використання їх, відповідно до потреб суспільної практики. Фізична культура людини засобами хортингу – найширше, збірне поняття. Вона включає всі досягнення хортингу, накопичені у процесі суспільно-історичної практики: рівень здоров'я, спортивної майстерності та обдарованості учнів, науки, творів мистецтва, пов'язаних з фізичним вихованням, а також матеріальні, технічні цінності, спортивні споруди, інвентар тощо. Під фізичною культурою засобами хортингу розуміють сукупність усіх властивих даному суспільству цілей, завдань, засобів, форм заходів, що сприяють фізичному розвитку і вдосконаленню спортсменів. Сюди входить і загальне фізичне виховання, і активний конкурентний спорт. Фізичне виховання засобами хортингу – це педагогічний процес, спрямований на вдосконалення форм і функцій організму спортсменів, формування рухових навичок, умінь пов'язаних з ними знань, а також на виховання фізичних якостей особистості. Подано результати дослідження ефективності рекомендованих засобів і методів організації тренувань спортсменів хортингу для використання в педагогічній практиці керівників гуртків, вчителів фізичної культури, тренерів-викладачів для підвищення спортивної підготовленості учнів гуртків і спортивних секцій хортингу позашкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.

Ключові слова: історико-філософські пріоритети, український хортинг, фізична культура особистості, фізичне виховання молоді.

Актуальність наукового дослідження. Зрозуміло, що з одного боку хортинг є національним видом спорту України, а з іншого – ефективним видом єдиноборства і засобом фізичного виховання дітей та молоді. Люди, які займаються хортингом, виховуються справжніми патріотами нашої держави. Відповідно до правил змагань, в Україні та за її межами змагання з хортингу проводяться серед наступних вікових груп: діти хлопці і дівчата 6–7 років; молодші юнаки і дівчата 8–9 років; юнаки і дівчата 10–11 років, старші юнаки і дівчата 12–13 років, кадети і кадетки 14–15 років; юніори і юніорки 16–17 років; дорослі чоловіки і жінки 18 років і старше.

Однак, хортинг – це не тільки спорт вищих досягнень, але і масовий спорт [1–11; 19–32]. В Україні сьогодні ним займаються (за різними даними) від 30 до 50 тисяч осіб (загалом у світі задіяні у хортингу приблизно 100 тисяч осіб).

У розвитку виду спорту складається така ситуація, що якщо люди займаються хортингом, то не відбувається спаду фізкультурно-оздоровчої активності людей після 25 років, як це буває загалом. Люди після університету починають працювати, розвиватися в професійній сфері, але і фізично, і духовно вміють відпочивати. Це є важливим позитивом, оскільки в іншому випадку ситуація може привести до того, що в найбільш ефективний період трудової діяльності буде спостерігатися згасання фізичних здібностей людини і, отже, погіршення здоров'я та зниження продуктивності праці.

Сучасне призначення хортингу як виду спорту. Проблеми розвитку хортингу в Україні вирішуються через розвиток різноманітних форм активності і спортивні змагання. Органи влади України не залишають без уваги ці питання, і постійно прагнуть покращити форми роботи.

Також слід виділити позитивні моменти, які вказують на те, що відбуваються поліпшення у сфері розвитку хортингу: існує і реалізується ряд державних програм, пов'язаних з розвитком хортингу за кордоном. Україна намагається активно брати участь в організації та проведенні змагань з хортингу найвищого рівня в різних країнах світу.

Сучасний і популярний вид спорту України хортинг розвивється планомірно і поступово, він як засіб підготовки став системою фізичних вправ, що спеціально підібрані та класифіковані у правила змагань, спрямовані на комплексний або виборчий вплив на певні функціональні системи організму.

В хортингу є дуже привабливі змагальні елементи. В даний час найбільшою популярністю користується основний розділ змагань з хортингу «Двобій». Саме ця система прийомів і фізичних вправ в Україні і за кордоном зараз розвивається найбільш швидкими темпами, неухильно зростає число людей, які займаються хортингом [12].

Виклад основного матеріалу. Спортивне змагання є одним з головних видів спортивної діяльності Української федерації хортингу та Всесвітньої федерації хортингу. Розвиток фізичних якостей, засвоєння техніки і тактики хортингу, матеріально-технічне забезпечення та багато інших факторів підготовки спортсмена, врешті, знаходять своє вираження у реальному змагальному результаті. При цьому змагання з хортингу не тільки підводять підсумок попередньої підготовки, але і самі є досить дійовим засобом фізичного і психічного розвитку спортсмена.

Спортивні змагання з хортингу, що проводяться по всьому світу, суттєвим чином впливають на розвиток мотивації спортсменів, бажання їх попадати у збірні команди і їхати за кордон, перемагати сильних суперників з інших країн.

Призи, медалі, спортивні звання, реалізація тренувальних зусиль, самоствердження та інші стимули впливають на формування та динаміку як всього виду спорту, так і кожної особистості.

Об'єктивні змагальні ситуації є при цьому привабливим і ефективним способом досягнення високої спортивної мети, і завдяки цьому, мотивація спортсменів набуває більш конкретизованого, цільового змагального значення.

Проведення чемпіонатів світу та Європи, національних чемпіонатів України, формування змагальності як цілої групи мотивів, які спонукають спортсменів хортингу брати участь у змаганнях і прагнути до перемоги, складає важливу сторону підготовки кожного перспективного спортсмена.

У спортивних змаганнях часто виникають досить відповідальні, іноді небезпечні для життя та здоров'я екстремальні ситуації, які заставляють діяти спортсменів на межі власних можливостей.

У дослідженні процесу становлення хортингу як оновленого і сучасного виду спорту, доцільно виділити два аспекти:

виявлення факторів, що впливають на процес появи новітніх та нетрадиційних методик та оновлення хортингу як виду спорту з використанням інноваційних технологій навчання і тренування;

визначення та характеристика етапів становлення хортингу.

Проведені дослідження дозволяють зазначити, що поява у сучасному соціально-культурному середовищі України національного виду спорту хортингу,

ефективність процесу його становлення визначається комплексом таких взаємопов'язаних факторів, якими є перелічені нижче.

1. Відродження бойових і спортивних традиції української нації.
2. Державна підтримка.
3. Суспільна корисність.
4. Олімпійська перспектива.
5. Громадське управління.
6. Прикладне значення і широка сфера застосування.
7. Природна доступність.
8. Ефективність техніки і тактики.
9. Соціальна доступність.
10. Позитивна громадська думка.
11. Спонсорська привабливість.
12. Висока конкурентоспроможність.
13. Методичне та кадрове забезпечення.
14. Міжнародне співробітництво.
15. Людський фактор.

Проблема визначення етапів становлення хортингу, як виду спорту, безсумнівно, вимагає комплексного соціально-економічного вивчення. Важлива складова останнього – узагальнення досвіду практичної діяльності в даній сфері [13–18]. Ефективне методичне та кадрове забезпечення занять хортингом, з одного боку, задовольняє вимогу збереження здоров'я тих, хто ним займається, з іншого – є основою підготовки спортсменів високої кваліфікації.

Становлення хортингу є багатоаспектним процесом взаємопов'язаної діяльності державних і громадських органів управління фізичною культурою і спортом. При цьому провідну роль у визначенні стратегії виду спорту грає Українська федерація хортингу, зареєстрована Міністерством юстиції України у м. Києві 25 березня 2009 року.

У різних інших видах і розділах хортингу процес їх становлення має безперечну специфіку. Разом з тим, виявлення загальних закономірностей даного процесу дозволяє збагатити стратегію розвитку хортингу, як національного виду спорту військовослужбовців та правоохоронців України.

Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що основними факторами філософського і психологічного характеру хортингу, як виду бойового мистецтва, є його морально-етичні норми.

При цьому, загальнокультурні принципи виховання спортсменів, сформульовані на засадах загальнолюдської моралі, відображають взаємозв'язок з військовою підготовкою та трудовою практикою і стимулюють їх моральний, розумовий і фізичний розвиток.

Хортинг є засобом виховання гармонійно розвиненої особистості. Він допомагає зосередити всі внутрішні ресурси організму на досягненні поставленої мети, підвищує працездатність, дозволяє втиснути в рамки короткого робочого дня виконання всіх намічених справ, виробляє потребу в здоровому способі життя.

Фізична культура кожного спортсмена хортингу є частиною загальної культури суспільства, однією зі сфер соціальної діяльності, що спрямована на підтримку здоров'я, розвиток фізичних здібностей людини і використання їх, відповідно до потреб суспільної практики. Фізична культура людини засобами хортингу – найширше, збірне поняття.

Вона включає всі досягнення хортингу, накопичені у процесі суспільно-історичної практики: рівень здоров'я, спортивної майстерності та обдарованості учнів, науки, творів мистецтва, пов'язаних з фізичним вихованням, а також матеріальні, технічні цінності, спортивні споруди, інвентар тощо.

Під фізичною культурою засобами хортингу розуміють сукупність усіх властивих даному суспільству цілей, завдань, засобів, форм заходів, що сприяють фізичному розвитку і вдосконаленню спортсменів. Сюди входить і загальне фізичне виховання, і активний конкурентний спорт [33–48]. Фізичне виховання засобами хортингу – це педагогічний процес, спрямований на вдосконалення форм і функцій організму спортсменів, формування рухових навичок, умінь пов'язаних з ними знань, а також на виховання фізичних якостей особистості.

Фізичне виховання пов'язане з іншими сторонами виховання спортсменів хортингу – моральним, естетичним, виробничим, трудовим, національно-патріотичним тощо.

Хортинг як спорт – домінуюча форма прояву фізичної культури спортсменів, і це слово часто вживають як синонім до поняття «фізична культура». Вид спорту хортинг може розглядатися як система результатів фізичної культури спортсменів, оскільки цей термін означає прагнення до фізичних досягнень на основі норм і правил, тренувань і змагань.

У методиці хортингу термін «спорт» вживається стосовно до різних областей залежності від того, які цілі ставить перед собою спортсмен, або той, хто бере участь у тих чи інших спортивних заняттях.

Це дитячий і юнацький хортинг, масовий спорт (спортивні заняття під час відпочинку, у вільний від навчання час), а також хортинг високих досягнень – аматорський і професійний (юніори, молодь та дорослі спортсмени).

Загострення конкуренції на міжнародній спортивній арені зробило хортинг однією з активних сфер людської діяльності членів федерацій і клубів хортингу у різних країнах світу.

Хортинг, як і загальна фізична культура спортсменів, які тренуються, об'єктивно є сферою масової самостійної спортивної діяльності. Він служить найважливішим чинником становлення активної життєвої позиції учнів, які займаються у спортивних секціях.

У ряді досліджень встановлено, що в учнів школи або студентів, які включені у систематичні заняття хортингом і виявляють в ньому досить високу активність, виробляється певний стереотип ефективного режиму дня, підвищується впевненість поведінки, спостерігається розвиток престижних установок на досягнення та високий життєвий тонус.

Вони в більшій мірі комунікабельні, висловлюють готовність до співпраці, радіють соціальному людському визнанню, менше бояться критики, у них спостерігається більш висока емоційна стійкість, витримка, їм більшою мірою властивий оптимізм, енергія, серед них більше наполегливих, сміливих, рішучих та цілеспрямованих людей, які вміють повести за собою колектив.

Цій групі учнівської або студентської молоді більшою мірою притаманні почуття обов'язку, сумнінність, зібраність, самостійність, відповідальність. Вони успішно взаємодіють у роботі, що вимагає сталості, напруги, вільніше вступають у контакти, більш винахідливі, серед них частіше зустрічаються лідери, їм легше вдається самоконтроль і самодисципліна.

Це говорить про ґрунтовний позитивний вплив систематичних занять хортингом на характерологічні особливості особистості спортсмена.

Водночас, для спортсменів високого класу існують ефективні методики вдосконалення техніки і тактики хортингу.

Виховання високого рівня фізичних якостей ґрунтується на постійному прагненні зробити подолання надможливостей для кожного учня, і спортсмен високої кваліфікації може навіть здивувати оточуючих своїми фізичними та вольовими можливостями.

Але для оволодіння навичками такого високого рівня потрібно постійно і регулярно виконувати правила правильного фізичного виховання, дотримуватися тренувального режиму [49–62]. Основним етапом у вихованні цих якостей є прогресивний період в житті людини 14–18 років – вікова група від кадетів до дорослих (кадети 14–15 років, юніори 16–17 років, дорослі 18 років і старше), протягом якого відбувається закріплення потрібного навчального матеріалу для його подальшого застосування в житті, високопродуктивній праці і виходу на пік спортивно-фізичної підготовленості.

Таким чином, хортинг для багатьох людей став єдиним універсальним засобом для досягнення самих різних цілей.

Для українських вчених, філософів, педагогів, психологів, релігійних діячів, слов'янських ченців – це метод приведення своєї свідомості та організму в стан, що веде до злиття з ідеалом існування, до довголіття, досягнення просвітлення, тобто – до досконалості і вищої свідомості.

Для воєначальників і воїнів, службовців правоохоронних органів – це метод вдосконалення технічної майстерності заради досягнення перемоги над конкретним ворогом, противником, злочинцем.

Для адептів народних шкіл – це можливість знайти внутрішнє, духовне самовдосконалення і долучитися до духовної традиції пращурів, тим самим здобувши нову форму існування. При цьому для фахівців хортингу не як виду спорту, а як бойового мистецтва, духовне багатство часто стає альтернативою матеріального благополуччя, способом внутрішнього протистояння несприятливому зовнішньому середовищу.

У всіх трьох групах йде вдосконалення прикладної техніки і тактики хортингу – як паралельними курсами, так і пересічними.

Хортинг як мистецтво українських воїнів – явище дуже складне, багатолике. У ньому існує очевидна життєстійкість бойової народної традиції, її незвичайна пристосованість до різних соціально-історичних і культурних умов, при незмінній привабливості для сучасної цивілізації.

Проникаючи в інші країни, хортинг частково втрачає початкову цінність і відокремлює головні напрями: національну ідентичність українського одноборства, лікувально-оздоровчу гімнастику, прикладне єдиноборство і особливості ведення рукопашної сутички при абсолютній налаштованості на враження ворога, перемогу над противником, адже ці специфічні методики, зашифровані у генетичному коді українців, за кордоном України впровадити практично неможливо.

Маючи на увазі цю глибинну культурологічну передумову життєздатності хортингу, як мистецтва ведення одноборства, можна виділити найбільш унікальні риси української бойової традиції. Як рід військової професії і системи рукопашної сутички, це бойове мистецтво не є чимось винятковим. Безліч аналогів ми знаходимо в історії різних народів – у прадавніх сарматів, древніх єгиптян, скіфів, слов'ян, скандинавів та інших. А ось те, що хортинг підняв від рівня просто бойової техніки до рівня військового шляху, зіграло у справі розвитку цього виду бойового мистецтва вирішальну роль, і визначило його

загальнокультурну цінність, як фундамент національного бойового звичаю українців.

Ключову культууроутворювальну роль грає в цьому питанні саме виховний потенціал хортингу. Його вплив виявився всепрониклим і проявився не тільки у світоглядних установках, а й у методах психологічної підготовки, в конкретних методиках вивчення та вдосконалення техніки і тактики ведення рукопашної сутички на основі прикладних особливостей українського генотипу та ефективних прийомів хортингу.

Школа хортингу історично склалася як форма спільності, об'єднання, очолювана майстрами-вчителями. Тут існує певна ієрархія, яка визначається рівнем майстерності і духовної зрілості членів школи – майстер, старші та молодші учні [63–78]. Витоки цієї ієрархії лежать у сімейно-родових підвалинах організації професійних бойових і спортивних об'єднань.

Особистісна основа навчання в хортингу, його внутрішня згуртованість і зовнішня автономність вимагають розробки особливої розгалуженої системи особистісно-професійного відбору учнів, контролю за процесом навчання і оцінки його результатів, а також перевірки бойових навичок під час реальних рукопашних сутичок на змаганнях всеукраїнського і міжнародного рівня.

Розмірковуючи сьогодні про аспекти життєздатності хортингу, як виду бойового мистецтва, обговорюючи перспективи розвитку цієї воїнської традиції, ми не можемо не замислюватися і про те, що саме і в якому відношенні прийнятно для наших сучасників і співвітчизників. Цілком очевидно, що норми і принципи давніх часів, та ще й іноземної національної культури, не можуть зберегтися без змін.

Досить звернутися для цього до досвіду асиміляції хортингу на сході та заході планети. У той же час будь-яка культурна спадщина вимагає дбайливого до себе ставлення. Важливо, відкидаючи хвилине, зовнішнє, тимчасове, не упустити вічне, сутнісне, те, що має загальнолюдську цінність, адже хортинг втілює багаті традиції народів, які жили на землях слов'ян.

У наші дні хортинг має таку класифікацію сучасних форм: масовий спорт, спеціалізовані методики підготовки, військові професійно-прикладні навички, засоби оздоровлення, методика виховання дітей та молоді тощо. Хортинг як масове бойове мистецтво, розглядається як народна фізична культура та оздоровча гімнастика для працюючих мас, підростаючого покоління і пенсіонерів.

Спеціалізовані прикладні практики хортингу отримали розвиток у військових, правоохоронних, спортивних і медичних закладах вищої освіти, нововиявлених спортивних секціях і клубах.

Військові спеціальні методики підготовки хортингу визначаються, з одного боку, як ефективна система ведення рукопашної сутички, з іншого – система підвищення особистісних якостей військовослужбовців і правоохоронців.

Під «іншими» розуміються форми, які можуть знайти застосування у самих широких областях сучасної діяльності людини: фундаментальні дослідження, історія, виховна діяльність, психологія, медицина тощо.

Дзеркало об'єктивно відображає події, саме при цьому не змінюючись. Людина, дивлячись в нього, бачить не дзеркальну поверхню, а своє відображення. Так само справжній кваліфікований майстер хортингу: його характер, істинний образ є таємницею для абсолютної більшості оточуючих. Лише у справжнього майстра, який довів свою техніку до ідеалу, прийом дійсно виходить із серця.

Так, вивчення бойового мистецтва звертається до передачі істинної традиції від учителя до учня. Наставник хортингу – це живе втілення першозасновників школи, а школа забезпечує передачу того внутрішнього таємного могутнього знання, в яке присвячений вчитель хортингу.

Для передачі істинної традиції бойового мистецтва важливо, щоб між учителем і учнем встановилися взаємини глибокої співдовірливості – лише абсолютна віра в учителя допоможе учневі реалізувати прийом, який він досягає.

Завдяки вірі, як вищому педагогічному прояву, учень ставиться зі щирою довірою до стилю, який він вивчає, до його істинності та цінності, що закладені у його мудрості. Неподільна віра в хортинг як стиль, і вчителя задає напрям розвитку, і не дозволяє учневі зійти з істинного шляху.

Зараз хортинг, як національний вид спорту України, культивується в багатьох територіальних і відомчих організаціях, і регламентується навчально-методичною документацією, що направляє, регламентує та супроводжує навчальну і виховну роботу тренерів.

Як комплекс навчальних дисциплін, хортинг освоюється у закладах загальної середньої, позашкільної, і вищої освіти, які формують професійну освіту фахівців, що регламентується навчальною документацією: навчальними планами, графіками проходження навчальних дисциплін, програмами, посібниками і навіть монографіями.

Крім цього, територіальними та відомчими федераціями з хортингу проводяться короткострокові семінари або курси підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації суддів і тренерів.

Хортинг, як об'єкт наукових досліджень, функціонує також і у науково-дослідних закладах Національної академії педагогічних наук України. У процесі цієї діяльності формується науковий потенціал, предметне поле, методологія, методи, технологія досліджень і впровадження результатів науково-дослідної роботи щодо розвитку хортингу в Україні та світі.

Хортинг також покликаний виконувати в сучасному постіндустріальному суспільстві особливу функцію, певною мірою протистоїть тиску техногенного прогресу на людську психіку непосильними фізичними та емоційними навантаженнями, стресами, що скорочують тривалість життя людини.

Хортинг забезпечує «механізми перемикання» для кожної індивідуальності, надає своєрідні «віддушини», наповнивши їх позитивним змістом, позбавляє людей від пошуків «відходу від дійсності», в наркоманію, алкоголізм, «віртуальну реальність» або навіть суїцид.

Ця функція хортингу ставить особливу проблему розвитку особистості не тільки у вигляді основної професійної діяльності, скільки у формі хобі, організації дозвілля або рекреаційної діяльності для кожної людини [79–88]. Створення непрофесійних, аматорських спортивних спілок і товариств з хортингу виростає до проблеми реалізації насущних прав особистості на захист фізичного і психічного здоров'я в техногенному суспільстві.

Вітчизняний досвід і світова практика свідчать про те, що громадські організації з хортингу мають і здійснюють значний вплив на розвиток фізкультурно-спортивного руху не тільки в межах однієї нашої країни, а й в єдиному світовому співтоваристві, роблячи значний вплив не тільки на хід економічних і політичних подій, а й на оздоровлення міжнародних відносин і зміцнення культурних комунікацій між різними націями.

Хортинг як міжнародний спорт, характеризується в даний час з точки зору гуманістичних ідеалів і цінностей, виступаючи важливим інтегруючим

чинником у системі міжнародних відносин, граючи роль своєрідного «посла миру», який сприяє взаєморозумінню, співпраці і проявам доброї волі у встановленні дружніх відносин між різними країнами і народами.

Слід відзначити зростаючу актуальність хортингу як професійного виду діяльності не тільки для спортсменів, а й тих, хто здійснює організаторську діяльність в проведенні спортивних заходів. Об'єктом наукових досліджень з даного питання є еволюція хортингу, як соціокультурного явища від його зародження до сучасного стану, а також комплекс спеціальних і суспільно-корисних функцій на матеріалах Української федерації хортингу.

Предметом цих досліджень часто виступає специфіка становлення і розвитку хортингу в різні періоди історії держави під впливом економічних і політичних змін, характер і динаміка розвитку даного виду спорту в Україні та за кордоном, і його місце в повсякденному житті людини і рекреаційній культурі сучасного українського суспільства. Хронологічні рамки досліджень охоплюють усі можливі періоди історії українського народу від його витоків до сьогоденних днів.

Сучасна філософія хортингу на сьогоднішній момент охоплює чи не всі проблеми життя людини і суспільства, та активно вирішує їх. Військові люди в українському суспільстві займають особливу нішу, оскільки на них покладено певні обов'язки і відповідальність. Але, поряд з цим, вони обтяжені своїми проблемами, які пов'язані з їх службовою діяльністю.

Вчитися хортингу потрібно у процесі тренувань – іншими словами, в ході практичних занять під керівництвом досвідченого наставника. Його високоефективними прийомами не можна опанувати самостійно, адже хортинг являє собою прикладний спеціалізований варіант спортивного розвитку прийомів самозахисту.

Для того щоб досягти майстерності, необхідно знайти майстра, людину, готову спортсмена навчати, і групу учнів, разом з якими було б можна тренуватися [89–94]. Вибір школи, секції, клубу або спортивного залу хортингу залежить від віку спортсмена, інтересів і умов, але оскільки досвідчених вчителів, педагогів, хватає, знайти зручне місце для тренувань не складе особливих труднощів.

Крім спортивного залу зі спеціальним хортом, м'яким покриттям, гімнастичними матами, борцівським килимом учню буде потрібна хортівка – спортивна уніформа. Тренер хортингу, зазвичай, допомагає новачкам з її вибором і придбанням. Хортівка складається з куртки, брюк і поясу. Вона зшита з міцної бавовняної тканини, і не сковує рухів, тому в ній дуже зручно займатися відпрацюванням прийомів. Це також важлива підмога для виконання захвату і кидка противника. Традиційна хортівка темно-синього кольору, але колір поясу має відповідати кваліфікації спортсмена.

Треба йти в спортивний зал у гарному настрої, приготувавшись зробити у цьому питанні все, що в силах спортсмена. З самого першого заняття спортсмен почне вивчати правила безпеки та етикету в хортингу. Зазвичай заняття починаються з поклону, покликаного продемонструвати вашу повагу до вчителя, вчення і партнерів по тренуванню, які допомагають спортсмену вчитися.

За цим йде розминка і навчання мистецтву безпечного падіння на мат після кидка – самостраховки при падіннях на хорт. Страховки – важливе вміння, яким необхідно оволодіти, перш ніж приступати до вивчення інших елементів навчання, оскільки вони допомагають не отримувати травм при падіннях.

Здатність і вміння впевнено падати звільняє свідомість і розслабляє тіло. Оволодівши цим, можна переходити до вивчення більш складних рухів. Більшість людей бояться падати. Подолати цей страх допоможе лише наполеглива практика. Варіантів страховок існує багато, але, якими б спортсмен не скористалися, йому буде потрібно навчитися падати в будь-якому напрямку – вперед, назад на спину, на бік, через голову тощо.

До освоєння техніки кидків хортингу можна переходити лише після того, як він досить впевнено освоїв дії тулуба, рук і ніг, голови у процесі кидка при падінні та у момент безпосереднього зіткнення з поверхнею хорту, килима, гімнастичного мата, підлоги, землі.

Заняття хортингом підвищують рівень фізичної підготовленості учнів, адже, чим вона вище, тим легше буде займатися хортингом. Більшість спортсменів доповнюють свої заняття силовими тренуваннями, бігом та іншими інтенсивними вправами. Водночас, ніколи не слід забувати про запобіжні заходи, особливо якщо спортсмен займається хортингом для загального розвитку. Адже мета занять – набуття здоров'я, а не його втрата.

Оскільки для хортингу характерна динаміка і сила, деякі з прийомів, якщо їх виконувати неправильно, необережно, можуть заподіяти спортсмену несподіваної травми. Небезпечні прийоми не слід практикувати поза наглядом тренера і на непідготовлених людях.

Їх потрібно виконувати у групі під контролем тренера, уважно стежачи за діями партнера, на якому проводиться прийом. Словом, до практики хортингу потрібно ставитися дуже серйозно і відповідально.

Хортинг як середовище позитивного впливу на дітей та молодь

Визначальною функцією сучасного хортингу є змагальна функція. Змагальній діяльності в хортингу властиве гостре, але не антагоністичне суперництво, чітка регламентація взаємодії учасників змагань, уніфікація змагальних дій, умов їх виконання та способів оцінки досягнень. Усе це обумовлене відповідними спортивними класифікаціями та правилами змагань.

Безпосередня мета змагальної діяльності в українському національному виді спорту хортингу – досягнення найвищого результату, вираженого в умовних показниках перемоги над суперником, прийнятих умовно за критерій досягнень. Змагальна діяльність допомагає виявляти резервні можливості спортсмена хортингу.

Виховна функція передбачає, з одного боку, підвищення ефективності змагальної діяльності, з іншого – сприяє всебічному вихованню соціально активної особистості. Однак, спортивна діяльність сама по собі бажаного виховного ефекту не забезпечує. Вплив спорту може мати як позитивний, так і негативний ефект [95–99]. Для цього існують певні філософські принципи хортингу як бойового мистецтва, яке призване нести позитивні виховні функції.

Дана функція підвищення фізичної активності та певного рівня володіння прийомами самозахисту, технікою і тактикою хортингу, передбачає підготовку до різних видів суспільної діяльності, і покликана сприяти всебічному розвитку людини, вдосконалювати фізичні та духовні здібності, розширювати арсенал життєво важливих рухових умінь, підвищувати їх надійність у складних умовах.

Оздоровча та рекреаційно-культурна функція хортингу спрямовані на зміцнення здоров'я людей, забезпечення активного відпочинку, формування естетичних смаків.

Виробнича функція дозволяє сприяти підвищенню продуктивності праці через згуртування працюючих тренерських колективів, встановлення

сприятливого психологічного мікроклімату, впровадження норм і правил здорового способу життя, які закладаються на тренуваннях з хортингу та підтримуються людиною впродовж спортивного шляху й подальшого життя.

Пізнавальна функція передбачає використання спортивної діяльності як моделі для вивчення фізичних і психічних можливостей людського організму в екстремальних умовах, що позитивно відображено у поведінці спортсменів хортингу в нестандартних життєвих ситуаціях.

Видовищна функція, з одного боку, задовольняє прагнення великої кількості людей одержати емоційний заряд як учасників змагань у ролі вболівальників, з іншого – створює прекрасні умови для просвітницької роботи та реклами хортингу з метою залучення широкої аудиторії глядачів до регулярних занять цим бойовим мистецтвом та фізичними вправами.

Економічна функція полягає в самозабезпеченні фінансовими засобами розвитку хортингу. Джерелом фінансування можуть бути самоокупні групи навчання, спортивні лотереї, виробнича та видавнича діяльність, реклама та реалізація спортивної атрибутики хортингу, комерційні спортивні заходи тощо.

Престижна функція полягає в тому, що успіхи у розвитку хортингу та перемоги спортсменів піднімають престиж окремих людей і колективів, регіонів, держави в цілому, оздоровлюють націю, залучають дітей і юнацтво країни до занять хортингом, загальною фізичною культурою та спортом, привчають молодь до здорового способу життя.

Через міжнародні змагання з хортингу, трансляцію цих змагань люди з різних куточків світу пізнають інші культури, інші народи, починають розуміти, що планета одна, та що війни – далеко не найрозумніший і цивілізований шлях вирішення конфліктів.

Виховне значення спортивної діяльності в хортингу тісно пов'язане з його філософією як бойового мистецтва, яка орієнтує спортсменів на те, що фізичну силу потрібно застосовувати в праці та під час спортивних змагань, а не для вирішення стосунків на полі брані. Вид спорту хортинг – яскравий приклад, як можна доводити в культурній формі що ти є кращим, не ображаючи, а навчаючи суперника.

Хортинг як вид спорту – є версією змішаного єдиноборства, сутички, де дозволений дуже широкий спектр прийомів, що обумовлює необхідність застосування досить впливової системи виховання за принципами бойового мистецтва та стійкої позитивної філософії для тих, хто ним займається.

Безперечно, це є досить суттєвим випробуванням фізичної, технічної, тактичної підготовленості та вольових якостей характеру кожного, хто займається цим бойовим мистецтвом. Але, поміж тренувальним і змагальним процесом, спортивними поїздками в різні куточки України та світу, спортсмени хортингу мають можливість познайомитися з різними цікавими людьми, знайти нових друзів не тільки у себе в країні, а й за кордоном, побудувати довгострокові стосунки.

Спортивні активні відносини у першій молодій частині життя часто трансформуються в робочі довірливі стосунки протягом усього подальшого життя. Дружба, що перевірена складними сумісними тренуваннями, проведенням змагальних сутичок на хорті, дає відбиток поваги та гарного відношення. Між спортсменами виникають ті відносини, які дозволяють у подальшому дружити сім'ями, відвідувати друзів в інших країнах. Водночас, під час відвідувань інших країн людина має можливість ознайомитися з місцевою культурою, традиціями, етнічними формами розвитку суспільства, набуває

регіонального та міжнародного мислення щодо здійснення особистих справ і бізнесу.

Обмін спортивними делегаціями хортингу сприяє розумінню інших проблем і зміцненню дружніх відносин не тільки між громадськими організаціями хортингу, а й між державними установами країн. Це однозначно сприяє зміцненню дружби між народами, поєднанню менталітетів, обміну спортивним і культурним досвідом, вивченню історії інших держав, підвищенню загального життєвого досвіду особистості.

Під час проведення міжнародних спортивних змагань представники різних команд вимушені працювати разом для здійснення єдиної мети. Все це направлене на те, щоб знайомилися та змагалися спортсмени, сумісно співпрацювали судді змагань різних країн, обговорювали спортивні питання та виносили рішення, мали дружні відносини представники та керівники спортивних команд і делегацій, тренери з різних країн світу обмінювалися досвідом і збагачували арсенал методики тренування.

Під міжнародним прапором хортингу, на якому зображені кольорові силуети спортсменів усіх п'яти континентів, які стоять в одному строю та разом дивляться вперед, проводяться офіційні урочистості, відкриття та закриття змагань, нагородження переможців, звучать гімни різних країн, спортсмени з яких отримали перемогу.

Всі ці заходи відбиваються в серцях спортсменів, тренерів, суддів і керівників спортивних команд, адже вони сприяють піднесенню благородного спортивного духу над політикою, незважаючи на колір шкіри, релігійні переконання, фінансові ресурси та політичні переваги. Саме ці важливі аспекти наділяють хортинг ознаками фактору миру та дружби між народами нашої планети.

Висновки. Таким чином, у даному науковому дослідженні охарактеризовано хортинг як національний сучасний і популярний вид спорту в Україні, є визначення та наукове обґрунтування засобів і методів навчально-тренувальної діяльності спортсменів хортингу дитячо-юнацького віку на культурних і оздоровчих традиціях українського народу.

Зазначено, що хортинг є засобом виховання гармонійно розвиненої особистості. Він допомагає зосередити всі внутрішні ресурси організму на досягненні поставленої мети, підвищує працездатність, дозволяє втиснути в рамки короткого робочого дня виконання всіх намічених справ, виробляє потребу в здоровому способі життя. Фізична культура кожного спортсмена хортингу є частиною загальної культури суспільства, однією зі сфер соціальної діяльності, що спрямована на підтримку здоров'я, розвиток фізичних здібностей людини і використання їх, відповідно до потреб суспільної практики.

Основні аспекти хортингу як цілісного і ефективного виду єдиноборства, розвитку хортингу, викладені у даній статті спрямовані на реалізацію програми розвитку хортингу в Україні як національного виду спорту військовослужбовців, правоохоронців та інших співробітників силових структур держави.

Викладені матеріали наукового дозволяють зробити висновки щодо досягнення основної мети даної наукової статті.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшій чіткій характеристиці хортингу як цілісного і ефективного виду спорту, що народився в Україні, розробці та впровадженні регіональних, обласних і місцевих програм розвитку хортингу в усіх регіонах України з метою поширення і популяризації виду спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абраменко М. В. Формування морально-етичних цінностей у процесі занять єдиноборствами / М. В. Абраменко, Е. А. Єрьоменко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – С. 18–21.
2. Астахов С. П. Морально-етичне виховання спортсмена-єдиноборця / С. П. Астахов, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 60–71.
3. Бабурнич С. А. Рекомендації для батьків щодо виховання юного спортсмена хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 120–138.
4. Бражник П. О. Основні завдання психолого-педагогічного супроводу спортсмена-однборця / П. О. Бражник, Е. А. Єрьоменко // Інноваційні технології фізичної культури і спорту: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 10–11 листопада 1994 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпро : ДДІФКіС, 1994. – Ч. 1. – С. 41–44.
5. Бровченко Б. Д. Свідома дисципліна учня бойового мистецтва / Б. Д. Бровченко, Е. А. Єрьоменко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – С. 26–29.
6. Бутенко М. О. Спеціальна акробатика і самостраховки у бойових мистецтвах / М. О. Бутенко, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1997. – С. 165–177.
7. Вакулич І. Д. Виховання учнів у бойових мистецтвах / І. Д. Вакулич, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 133–152.
8. Вехтєв В. В. Сімейне середовище у вихованні юного спортсмена хортингу / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 102–119.
9. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.
10. Голубов С. М. Оптимізація фізичного стану і розвитку людини засобами бойового мистецтва / С. М. Голубов, Е. А. Єрьоменко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – С. 46–49.
11. Гречаний О. М. Хортинг та його оздоровча програма / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 171–183.
12. Гречаний О. М. Хортинг у забезпеченні соціокультурних можливостей людини / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 38–58.
13. Грищенко А. А. Етапи багаторічної підготовки спортсменів у бойовому мистецтві / А. А. Грищенко, Е. А. Єрьоменко // Інноваційні технології фізичної культури і спорту: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 10–11 листопада 1994 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпро : ДДІФКіС, 1994. – Ч. 1. – С. 33–36.
14. Дородний Л. М. Оволодіння технікою боксу для успішної тренувальної діяльності у спортивних єдиноборствах / Л. М. Дородний, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 178–185.
15. Дубінський В. М. Система цінностей спортсменів бойових мистецтв / В. М. Дубінський, Е. А. Єрьоменко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 151–162.
16. Едгар В. А. Вимоги до психомоторики і психічних процесів спортсмена-єдиноборця / В. А. Едгар, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1999. – С. 33–43.

17. Євтух Г. М. Патріотична складова занять бойовими мистецтвами / Г. М. Євтух, Е. А. Єрмоєнко, В. Д. Каленок // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 77–87.
18. Єрмоєнко Е. А. Бойові мистецтва для співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 17–35.
19. Єрмоєнко Е. А. Вивчення школярами способів безпечного падіння і самостраховок хортингу на уроці фізичної культури / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 267–283.
20. Єрмоєнко Е. А. Визначальна функція українського хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 159–170.
21. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнка про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.
22. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний хортинг / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 206–220.
23. Єрмоєнко Е. А. Всеукраїнські правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // затвер. Мін-вом України у справах сім'ї, молоді та спорту 19 серпня 2010 р., Київ, 2010. – 88 с.
24. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп. : Київ, 2008. – 12 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Дихальні вправи у системі хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 170–185.
26. Єрмоєнко Е. А. Етикет хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 221–236.
27. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікація спортсменів хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 194–205.
28. Єрмоєнко Е. А. Медико-педагогічний контроль у системі єдиноборств / Е. А. Єрмоєнко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 129–141.
29. Єрмоєнко Е. А. Медитація в хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 89–107.
30. Єрмоєнко Е. А. Методика проведення занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 302–324.
31. Єрмоєнко Е. А. Методики бойових мистецтв для підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 100–117.
32. Єрмоєнко Е. А. Міжнародна спортивна програма хортингу / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 24 с.
33. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9, 10–11 класи. Варіативний модуль «Хортинг» : навчальне видання / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Українська федерація хортингу. – К., 2011. – 31 с.
35. Єрмоєнко Е. А. Основи викладання елементів хортингу для школярів на уроці фізичної культури / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 236–250.
36. Єрмоєнко Е. А. Особливості викладання хортингу для дітей 5 років / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 259–273.
37. Єрмоєнко Е. А. Початкова військова підготовка / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Вид-во «Дніпро», 1997. – 168 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.
39. Єрмоєнко Е. А. Профілактика травмувань під час занять бойовими мистецтвами / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1999. – С. 105–118.

40. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма навчально-тренувальних занять з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 49 с.
41. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.
42. Єрмоєнко Е. А. Руховий режим спортсмена хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 26–46.
43. Єрмоєнко Е. А. Символіка хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 237–246.
44. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання особистості в бойовому мистецтві / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 96–116.
45. Єрмоєнко Е. А. Спортивний напрям українського хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 184–193.
46. Єрмоєнко Е. А. Статут Всеукраїнської громадської організації «Українська Федерація хортингу» / Е. А. Єрмоєнко // зареєстр. Мін-вом юстиції України 25 березня 2009 р., Київ. 2009. – 25 с.
47. Єрмоєнко Е. А. Статут Міжнародної громадської організації «Міжнародна Федерація Хортингу» / Е. А. Єрмоєнко // зареєстр. Мін-вом юстиції України 06 липня 2009 р., Київ. 2009. – 25 с.
48. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
49. Єрмоєнко Е. А. Умови підвищення рівня фізичної підготовленості спортсменів хортингу різних вікових груп / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 218–235.
50. Єрмоєнко Е. А. Управління навчально-тренувальним процесом у спортивних єдиноборствах / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 123–132.
51. Єрмоєнко Е. А. Фізична підготовка студентської і курсантської молоді засобами спортивних єдиноборств / Е. А. Єрмоєнко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 163–173.
52. Єрмоєнко Е. А. Фізичне навантаження юних спортсменів хортингу старшого дошкільного та молодшого шкільного віку / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 203–217.
53. Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл : навчальне видання / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2010. – 108 с.
54. Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Робоча програма та методичні плани навчально-тренувальної роботи для громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування та спортивних клубів, груп різних форм власності / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во України у справах сім'ї молоді та спорту, Українська федерація хортингу. – К. : ВГО «Українська Федерація Хортингу», 2011. – 40 с.
55. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для оздоровлення людей / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 5–18.
56. Єрмоєнко Е. А. Хортинг і біологічний потенціал спортсменів / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 68–88.
57. Єрмоєнко Е. А. Хортинг і здоровий спосіб життя / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 5–25.
58. Єрмоєнко Е. А. Хортинг і мотивація учнів до спортивних занять / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 59–74.
59. Єрмоєнко Е. А. Хортинг на уроці фізичної культури в школі / Е. А. Єрмоєнко // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 251–266.
60. Єрмоєнко Е. А. Хортинг та оцінка перспективності спортсменів / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 75–101.

61. Єрмоєнко Е. А. Цінності спортсмена хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 19–37.
62. Жданов В. А. Мотивація учнівської молоді для занять бойовими мистецтвами / В. А. Жданов, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 30–33.
63. Здібний В. М. Освоєння прийомів самозахисту у процесі занять бойовими мистецтвами / В. М. Здібний, Е. А. Єрмоєнко, Д. С. Коротчук // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 26–38.
64. Зурабов І. Ш. Спрямованість рухових завдань спортсмена-єдиноборця / І. Ш. Зурабов, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 165–181.
65. Івашковський В. В. Хортинг як навчально-наукова дисципліна / В. В. Івашковський, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 154–169.
66. Іващенко В. П. Філософське ставлення до самовиховання людини в бойовому мистецтві / В. П. Іващенко, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 78–81.
67. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
68. Карасевич С. А. Педагогічне покликання тренера з хортингу / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 139–158.
69. Кацнельсон І. Є. Проведення туристичного походу як засобу військово-спортивної підготовки єдиноборців / І. Є. Кацнельсон, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1995. – С. 43–52.
70. Кіблицький Р. В. Морально-ціннісні орієнтації хортингіста / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 274–288.
71. Кукушкін К. М. Складові здорового способу життя людини, яка займається хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 88–106.
72. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.
73. Лисенко І. П. Формування вольових рис характеру юного спортсмена засобами бойового мистецтва / І. П. Лисенко, Е. А. Єрмоєнко // Інноваційні технології фізичної культури і спорту: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 10–11 листопада 1994 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпро : ДДІФКіС, 1994. – Ч. 1. – С. 45–48.
74. Листопад В. С. Військово-патріотичне виховання у спортивних єдиноборствах / В. С. Листопад, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1995. – С. 53–70.
75. Лохманов С. С. Захвати в єдиноборствах / С. С. Лохманов, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1997. – С. 60–77.
76. Мартиненко М. Д. Психологічні настанови спеціалізації бойового мистецтва / М. Д. Мартиненко, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 70–73.
77. Мастерук Д. А. Поняття базової техніки бойового мистецтва / Д. А. Мастерук, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 62–65.

78. Нетребко О. В. Режим раціонального харчування спортсмена-єдиноборця / О. В. Нетребко, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 38–41.
79. Одарич П. А. Залучення школярів до здорового способу життя засобами бойового мистецтва / П. А. Одарич, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 50–53.
80. Одновол С. О. Медико-фізіологічні чинники оздоровчої рухової активності хортингістів / С. О. Одновол, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 107–126.
81. Плеханов В. В. Розвиток спритності у спортсменів хортингу / В. В. Плеханов, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 127–148.
82. Плиска В. І. Фізичні навантаження в системі бойових мистецтв / В. І. Плиска, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1998. – С. 39–51.
83. П'ятіков С. В. Український хортинг як засіб освоєння системи національно-патріотичних цінностей / С. В. П'ятіков, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 36–52.
84. Рибалко В. Б. Основи безпеки життєдіяльності спортсменів хортингу / В. Б. Рибалко, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 47–67.
85. Семигал О. М. Оцінка фізичного стану та нормування навантаження спортсменів хортингу / О. М. Семигал, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 186–202.
86. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.
87. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.
88. Трошин І. Л. Військово-спортивна підготовка школярів, які займаються бойовими мистецтвами / І. Л. Трошин, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1997. – С. 138–154.
89. Удовенко В. Р. Організація діяльності дітей у спортивній секції з бойового мистецтва / В. Р. Удовенко, Е. А. Єрмоєнко // Інноваційні технології фізичної культури і спорту: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 10–11 листопада 1994 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпро : ДДІФКіС, 1994. – Ч. 1. – С. 5–8.
90. Федорчук С. Я. Фізичне самовдосконалення учнів засобами бойових мистецтв / С. Я. Федорчук, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1999. – С. 150–159.
91. Хоменко К. М. Виховання фізичної культури студентів засобами спортивних єдиноборств / К. М. Хоменко, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1999. – С. 80–90.
92. Цимбал В. О. Бойове мистецтво українців як продукт історичних умов розвитку суспільства / В. О. Цимбал, Е. А. Єрмоєнко // Інноваційні технології фізичної культури і спорту: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 10–11 листопада 1994 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпро : ДДІФКіС, 1994. – Ч. 1. – С. 13–16.
93. Черненко В. С. Витоки і подальший розвиток бойового мистецтва в Україні / В. С. Черненко, Е. А. Єрмоєнко // Інноваційні технології фізичної культури і спорту: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 10–11 листопада 1994 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпро : ДДІФКіС, 1994. – Ч. 1. – С. 21–24.

94. Шевчук В. С. Оздоровча дихальна гімнастика хортингу для дітей / В. С. Шевчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бєх І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 149–169.

95. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.

96. Шукалюк Ю. С. Зміст програми занять з хортингу для підлітків 12–13 років / Ю. С. Шукалюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 290–309.

97. Шульга А. В. Програма занять з хортингу для юних спортсменів 8–9 років / А. В. Шульга, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 254–271.

98. Щєрбаков В. С. Патріотичне виховання спортсмена-єдиноборця / В. С. Щєрбаков, Е. А. Єрмоєнко // Світ єдиноборств. – Дп. : Спортивна орбіта, 2000. – С. 36–47.

99. Юрченко С. Д. Форми і види занять фізичною культурою / С. Д. Юрченко, Е. А. Єрмоєнко // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: тези доповідей Всеукр. наук. практ.-конф., Дніпропетровськ, 23–24 жовтня 1993 р. / Дніпропетровський держ. ін-т фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ : ДДІФКіС, 1993. – Ч. 2. – С. 22–25.

Grechanyi, Oleksandr; Shevchuk, Volodymyr Combat customs of Ukraine in horting techniques

Abstract. *This scientific article identifies the historical and philosophical priorities of Ukrainian horting, characterizes the moral and ethical norms of philosophical and psychological nature of horting as a Ukrainian national martial art, as well as horting as a modern and popular sport in Ukraine, defines and scientifically substantiates training activities of horting athletes of children and youth on the cultural and health traditions of the Ukrainian people. It is noted that horting is a means of educating a harmoniously developed personality. It helps to focus all the internal resources of the body to achieve the goal, increases efficiency, allows you to squeeze into a short working day to perform all planned tasks, produces a need for a healthy lifestyle. The physical culture of each horting athlete is part of the general culture of society, one of the areas of social activity aimed at maintaining health, development of physical abilities and their use, in accordance with the needs of social practice. Human physical culture by means of horting is the broadest, collective concept. It includes all the achievements of horting, accumulated in the process of socio-historical practice: the level of health, sportsmanship and talent of students, science, works of art related to physical education, as well as material, technical values, sports facilities, equipment and more. Physical culture means horting means a set of all inherent in this society goals, objectives, tools, forms of activities that contribute to the physical development and improvement of athletes. This includes both general physical education and active competitive sports. Physical education by means of horting is a pedagogical process aimed at improving the forms and functions of the body of athletes, the formation of motor skills, skills of related knowledge, as well as the education of physical qualities of the individual. The results of research of efficiency of the recommended means and methods of the organization of trainings of horting athletes for use in pedagogical practice of heads of circles, teachers of physical culture, trainers-teachers for increase of sports readiness of pupils of circles and sports sections of horting of out-of-school, comprehensive and higher educational institutions are presented.*

Key words *historical and philosophical priorities, Ukrainian horting, physical culture of personality, physical education of youth.*